

SCHEMAT DZIEJÓW ARCHIWUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

ARCHIWA SĄDOWE	ARCHIWUM MIEJSKIE	WIEK	WAŻNE WYDARZENIA W ŻYCIU MIASTA
archiwa sądów grodzkich i ziemskich do 1792 r.	staropolskie archiwum władz miasta Krakowa do 1794 r.	XIII	1257 – lokacja miasta Krakowa na prawie magdeburskim.
		XIV	1364 – założenie Uniwersytetu Krakowskiego.
		XV	1468 – akceptacja przez króla Kazimierza Jagiellończyka „Wielkiego Wilkierza” regulującego organizację władz miejskich.
		XVI	złoty wiek Krakowa; 1596 – przeniesienie stałej siedziby dworu królewskiego do Warszawy.
		XVII	1655 – potop szwedzki.
		XVIII	1791 – uchwalenie przez Sejm Wielki „Prawa o miastach”. 1791 – Konstytucja 3 maja 1794 – Insurekcja kościuszkowska. 1795 – III rozbiór Polski, Kraków dostaje się pod panowanie Austrii. 1794 – Insurekcja kościuszkowska. 1795 – III rozbiór Polski, Kraków dostaje się pod panowanie Austrii.
od 1796 r. tzw. Archiwum Ziemiańskie przy Sądzie Ziemskim	od 1794 r. Archiwum Generalne Miasta Głównego i Stołecznego Krakowa		
od 1817 r. Archiwum Główne Akt Dawnych Ziemskich i Grodzkich Województwa Krakowskiego Królestwa Polskiego	od 1816 r. Archiwum Wolnego Miasta Krakowa	XIX	1809-1815 – Kraków w granicach Księstwa Warszawskiego 1815-1846 – Rzeczpospolita Krakowska (Wolne Miasto Kraków) pod protektoratem trzech mocarstw Austrii, Prus i Rosji. 1846 – powstanie krakowskie i – wcielenie miasta i okręgu do Austrii. 1861 – początki autonomii galicyjskiej. 1866 – uchwalenie przez sejm austriacki statutu dla Krakowa. 1867 – pierwsze wybory do Rady miasta Krakowa
od 1854 r. C.K. Archiwum Aktów Grodzkich i ziemskich w Krakowie	od lat pięćdziesiątych XIX w. archiwum Magistratu		
od 1878 r. Krajowe Archiwum Aktów Grodzkich i Ziemskich w Krakowie	od 1887 r. Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa	XX	1909 – sejm krajowy uchwalił przyłączenie do Krakowa kilkunastu okolicznych gmin. Początek kształtowania się tzw. Wielkiego Krakowa. 1914-1918 – I wojna światowa 1918 – odzyskanie niepodległości
od 1919 r. Archiwum Ziemskie w Krakowie			
od 1936 r. Archiwum Państwowe w Krakowie			
od 1952 r. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie			
od 1957 r. Archiwum Państwowe Miasta Krakowa i Województwa Krakowskiego			1945-1989 – czasy Polski Ludowej
od 1976 r. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie			1978 – Kraków wpisano na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO
od 1984 r. Archiwum Państwowe w Krakowie			1990 – reaktywowanie samorządu terytorialnego, demokratyczne wybory do Rady Miasta 2000 – Kraków otrzymał tytuł Europejskiej Stolicy Kultury
29 grudnia 2012 r. Archiwum Narodowe w Krakowie		XXI	2007 – Wielki jubileusz 750-lecia lokacji miasta Krakowa na prawie magdeburskim

DZIEJE

Archiwum Narodowe w Krakowie swoją instytucjonalną historię rozpoczyna 2 września 1878 r., w chwili powołania Krajowego Archiwum Aktów Grodzkich i Ziemskich w Krakowie

(później pod nazwami: 1919–1936 Archiwum Ziemskie, od 1936 – Archiwum Państwowe w Krakowie).

Archiwum to zorganizowano nie tylko z myślą o zabezpieczeniu akt pozostałych po urzędach i sądach z minionych wieków, ale również o ich opracowaniu naukowym i szerszym udostępnieniu wszystkim zainteresowanym. W tym samym czasie rodzi się pomysł powołania archiwum miejskiego, sfinalizowany uchwałą Rady Miasta Krakowa z 2 czerwca 1887 r. powołującą do życia Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa z siedzibą w budynku przy ul. Siennej 16 (gdzie i dziś ma swoją siedzibę Archiwum Narodowe).

W 1951 r. w wyniku reorganizacji sieci archiwów nadzór nad archiwum miejskim przejął Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, by następnie włączyć go z dniem 1 lutego 1952 r. do Archiwum Państwowego w Krakowie.

Przez kolejne dekady Archiwum działało jako:

od 1952 r. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie,

od 1957 r. Archiwum Państwowe Miasta Krakowa i Województwa Krakowskiego, od

1976 r. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie

i od 1984 r. Archiwum Państwowe w Krakowie.

Doceniając zgromadzony zasób archiwalny oraz dorobek kilku pokoleń archiwistów, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dniem 29 grudnia 2012 r. podniósł rangę krakowskiej instytucji przekształcając ją w Archiwum Narodowe w Krakowie.

BIBLIOGRAFIA:

Kamila Follprecht, *„Nie dać ginąć szczątkom dawnych piśmienniczych pamiątek”*. Dyrektorzy Archiwum Państwowego w Krakowie XIX-XXI w., Kraków 2008

Adam Kamiński, *Zarys dziejów Archiwum Państwowego w Krakowie (1792) 1878–1952*, wstęp i opracowanie Janina Stosik, Biblioteka Krakowska nr 156, Kraków 2012

Aniela Kiełbicka, *Archiwum Państwowe w Krakowie 1951-1980*, Warszawa-Łódź 1989;

Aniela Kiełbicka, *Archiwa krakowskie na tle polskiej nauki historycznej 1878-1951*, Biblioteka Krakowska nr 130, Kraków 1993.

Sławomir Radoń, *Archiwum Państwowe w Krakowie*, [w:] *Archiwa polskie*, red. Kazimierz Kozłowski, Warszawa-Szczecin 1998, s. 139–146.